

VONDeLing

Tijdschrift van het Vicariaat ONDerwijs

Nr 29 – januari 2019

Redactioneel

Beste bestuurder, beste directeur

Na het laatste blaadje van de oude 'almanak' begon een nieuw jaar op 1 januari, maar laat ons eerlijk zijn: voor wie met onderwijs bezig is, geldt 1 september als jaarbegin, met alle voorbereiding die daar aan te pas komt. Maar goed, 1 januari dus: een dag zo pardoes in het midden van een werkjaar. En ook al zijn we erg gedreven in ons engagement voor scholen en vorming: het is een dag die toont dat het leven meer is dan onderwijs en werk. De beste wensen voor elkaars gezondheid en geluk halen ons inderdaad uit onze gewone flow. Samen met de boodschap van Kerstmis wijzen al die wensen ons op datgene waar het in het leven om te doen is.

De periode van Kerstmis en nieuwjaar gaf gelegenheid om even stil te vallen en op adem te komen. En tot de essentie door te dringen: wie is ons dierbaar, wie heeft ons lief, wat geeft echte vreugde? En wie rekent op onze bijzondere aandacht?

Naast het antwoord op die vragen in onze privé-kring katapulteren de vragen ons buiten die privé-sfeer al gauw opnieuw en als vanzelf naar de wereld van school en onderwijs. De roeping om van betekenis te zijn voor de toekomst en het geluk van leerlingen, is een roeping die ons tegelijk zegt wat onze passie is. En die passie geeft vreugde! Aandacht voor groeiende armoede, waar de kardinaal het over had in zijn kersthomilie, versterkt de betreffende roeping alleen maar.

Het tweede trimester is op gang getrokken. Van Kerstmis naar Pasen. Een weg tussen twee bronmomenten, zowel in geloof als in het schooljaar. Ik wens u een vruchtbaar trimester en jaar toe met veel passie en voldoening, elke dag van de nieuwe almanak.

Een gezond en gelukkig 2019 voor u en de uwen!

Jürgen Mettepenningen
Bisschoppelijk afgevaardigde Onderwijs

Colofon

Digitaal tijdschrift
van het
Vicariaat Onderwijs
Aartsbisdom
Mechelen-Brussel

Frederik de Merodestraat
18, 2800 Mechelen

Tel: 015 29 84 01 (02)

E-mail:

Info.mb@katholiekonderwijs.vlaanderen

Website:

www.vikom.be

Verschijnt 4 keer per jaar.

Redactie:

Guido François

Jürgen Mettepenningen

Tekst + foto's: Guido François
(tenzij anders vermeld)

Ver. uitgever:

Jürgen Mettepenningen

Inhoud:

Redactioneel	1
Actualia	2
Vieringen, conferenties	12
Personalia	27

Actualia

De toekomst van scholengemeenschappen in een nieuw BOS-landschap

Gespreksavond voor schoolbesturen en directies 26 november 2018

Het staat vast dat er deze legislatuur geen decreet komt op Bestuurlijke Optimalisering en Schaalvergroting (BOS) van schoolbesturen. In dat geval kan de Vlaamse Regering niet anders dan de scholengemeenschappen basis- en secundair onderwijs voort te zetten, ook na 2020. Het uitblijven van een beloofd BOS-decreet heeft de meeste schoolbesturen echter niet tegengehouden om de krachten ook structureel te bundelen, door bestuurlijke fusies. Die schaalvergroting heeft de laatste jaren het onderwijslandschap ingrijpend veranderd, wat een weerslag zal hebben op de samenstelling en werking van de scholengemeenschappen 2.0.

Om de schoolbesturen te sensibiliseren om tijdig samen na te denken over die nieuwe situatie, organiseerden het Comité Besturen (Cobes) en het Vicariaat Onderwijs Mechelen-Brussel in samenwerking met Katholiek Onderwijs Vlaanderen op 26 november 2018 een gespreksavond over 'de toekomst van scholengemeenschappen in een gewijzigd BOS-landschap'. Het initiatief kende heel wat belangstelling: zo'n 130 bestuurders en leidinggevenden namen eraan deel in het auditorium van het Diocesaan Pastoraal Centrum te Mechelen.

Foto onder: Jürgen Mettepenningen leidde de gespreksavond in.

Standpunt en aanbevelingen van Katholiek Onderwijs Vlaanderen

Na de verwelkoming van **Jürgen Mettepenningen**, Bisschoppelijk afgevaardigde voor het Onderwijs, leidde **Chris Smits**, secretaris-generaal van Katholiek Onderwijs Vlaanderen, de avond in met een reflectie op de gevolgen van het ontbreken van een BOS-decreet. Hij herhaalde dat Katholiek Onderwijs Vlaanderen bij zijn visietekst blijft en optimalisering en schaalvergroting bij schoolbesturen blijft aanmoedigen. Smits raadde aan om tijdig de gesprekken te starten over de voortzetting of nieuwe samenstelling van scholengemeenschappen. Die kunnen sterke wijzigingen ondergaan onder invloed van

de vele BOS-processen die over heel Vlaanderen hebben plaatsgevonden. In het volgende Onderwijsdecreet XXIX wordt de start van een nieuwe zesjarige periode van scholengemeenschappen in het vooruitzicht gesteld vanaf 1 september 2020, wellicht zonder veel wijzigingen wat de regelgeving en contingentering betreft. De vraag naar niveauoverschrijdende scholengemeenschappen zal wellicht niet ingewilligd worden. Dat lijkt ook het geval te zullen zijn met de belofte uit de laatste cao om een schooloverstijgende instelling mogelijk te maken, waaraan personeel zou kunnen worden geaffecteerd dat ingezet wordt voor de hele scholengemeenschap.

Foto boven: Chris Smits

Foto rechtsonder: Fons Nuyens en Guido François geven een overzicht van de BOS-gesprekken in het aartsbisdom. (© Jürgen Mettepenningen)

Smits ging tot slot in op de manieren waarop schoolbesturen hun bestuurlijke ambitie kunnen waarmaken binnen de figuur van scholengemeenschappen. Deze varianten zijn mogelijk:

- 1). Een op één-relaties: bestuur en scholengemeenschap (SG) vallen samen (variant: bestuur heeft één SG BaO en één SG SO);
- 2). Grotere schoolbesturen: één bestuur gebruikt verschillende scholengemeenschappen om de interne organisatie vorm te geven;
- 3). Scholen van verschillende schoolbesturen werken ten volle samen in een SG;
- 4). Het schoolbestuur gebruikt deze structuur, samen met andere besturen, om middelen te genereren die ze aan de besturen doet toekomen;
- 5). Het schoolbestuur kiest ervoor één, meer of al zijn scholen niet te laten aansluiten bij een SG.

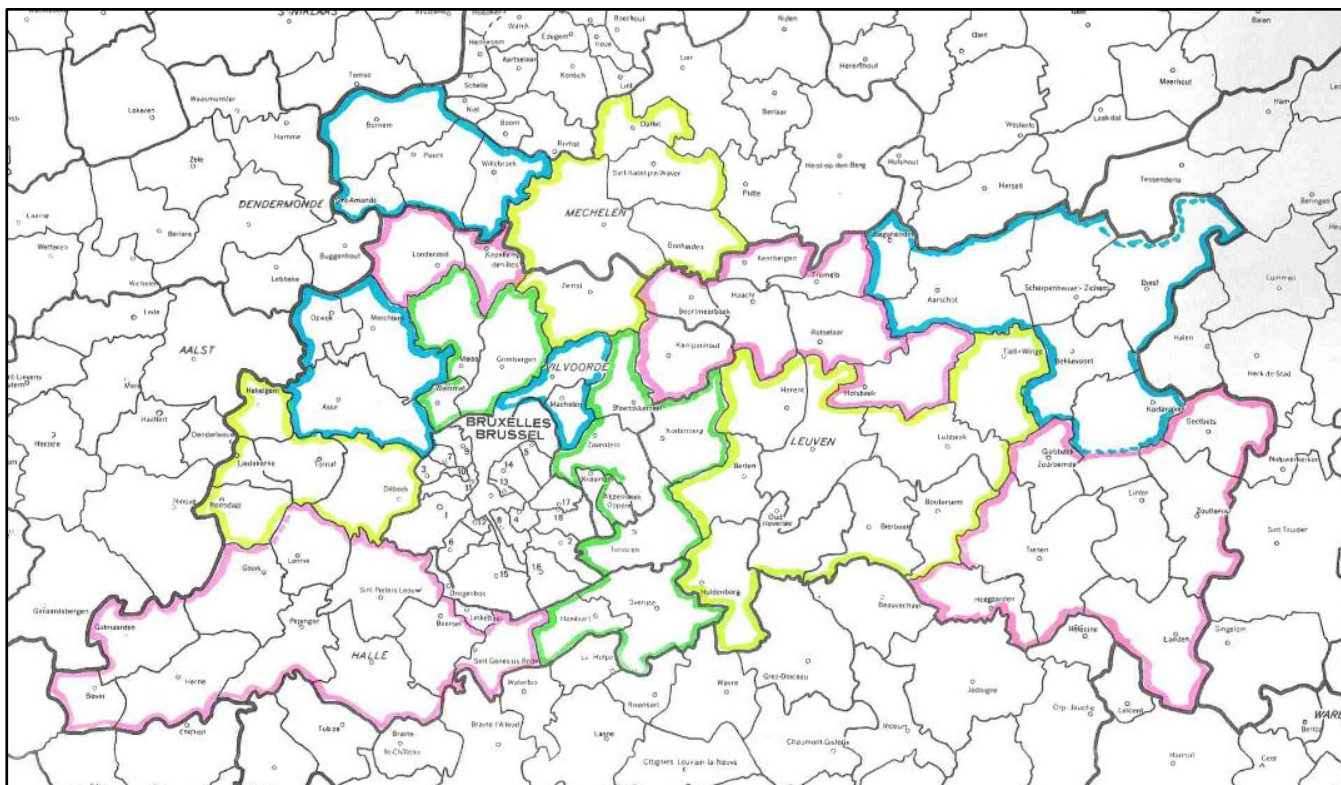
Met het studieaanbod als uitgangspunt blijft Katholiek Onderwijs Vlaanderen dit nog als belangrijk aandachtspunt naar voren schuiven: *“vanuit een collectieve verantwoordelijkheid voor katholiek onderwijs van hoge kwaliteit en om voor elke leerling een passend aanbod te kunnen doen, creëert/creëren het schoolbestuur/de schoolbesturen binnen de regio een onderwijsaanbod over de volle breedte van het curriculum zodat iedere leerling op tijd op de juiste plaats terecht komt.”*

Enkele BOS-processen hebben intussen al geleid tot structuren waar één bestuur het hele gamma voor de regio kan aanbieden. Op plaatsen waar het regionale aanbod door verschillende schoolbesturen wordt ingevuld, zal er een Regionaal Platform nodig zijn om afspraken te maken over het aanbod. Katholiek Onderwijs Vlaanderen maakt werk van een aangepaste afbakening van de onderwijsregio's. Om blokkeringen met vetorecht te vermijden, suggereert de netwerkorganisatie een 2/3de meerderheid om te beslissen; mocht het Regionaal Platform geen akkoord bereiken, dan zou er een arbitrage rol weggelegd zijn voor de Diocesane Plannings- en Coördinatiecommissie (DPCC).

Situatie BOS en scholengemeenschappen in het aartsbisdom

Overzicht regio's met BOS-gesprekken in aartsbisdom Mechelen-Brussel

Kaart hierboven: de verschillende BOS-regio's in het aartsbisdom werden met kleuren afgebakend

Vervolgens kwamen **Fons Nuyens**, BOS-begeleider, en **Guido François**, directeur Dienst Schoolorganisatie van het Vicariaat Onderwijs Mechelen-Brussel, aan bod. Zij schetsten een beeld van de evolutie van de BOS-processen over het hele aartsbisdom, met specifieke aandacht voor de mogelijke gevolgen voor de bestaande scholengemeenschappen (SG) basis- en secundair onderwijs. Nuyens en François deelden het aartsbisdom in 14 grote regio's in en overliepen per regio hoe de schoolbesturen (SB) zich daar georganiseerd hadden. Een beknopt overzicht:

Toelichting bij afkortingen in onderstaande tabellen: waar in de kolom 'Statuut samenwerking' het woord BOS vermeld staat, wil dat zeggen dat het betrokken samenwerkingsverband gekozen heeft om onder één nieuw schaalvergoet bestuur te ressorteren. Een vraagteken geeft aan dat de keuze nog niet bekend is. SG = scholengemeenschap SB = schoolbestuur

Regio	Naam samenwerkingsverband	Statuut samenwerking	Aantal SBen	Startdatum
Klein-Brabant	Katholieke Scholen Groot-Bornem	BOS	3	gerealiseerd
	Sint-Jan Berchmans-Instituut	BOS	6	gerealiseerd
Mechelen	KITOS	BOS	4	gerealiseerd
	BOS-M (voorlopige naam)	BOS	8	2020
	Afwachtende SBen	?	5	?
Noord-West-Brabant	KOBOS (Kath. Onderwijs Kapelle-op-den-Bos)	BOS	3	2019
	Virgo Sapiensinstituut Londerzeel	BOS	3	gerealiseerd
Asse-Merchtem-Opwijk	Opwijk	BOS	2	2019
	Afwachtende SBen Merchtem en Asse	SG?	4	2020

Regio	Naam samenwerkingsverband	Statuut samenwerking	Aantal SBen	Startdatum
Wemmel-Meise-Grimbergen	Ignatiuscholen Brussel (aansluiting bij -)	BOS	5	2018/2019
Dilbeek-Ternat	Crescendo Samen Groeien	BOS	4	2019
	Ternat-Borchtlombeek-Liedekerke	BOS?	3	2020?
	Don Bosco Groot-Bijgaarden	Deel van DBOC	1	gerealiseerd
	Sint-Franciscus Roosdaal-Lennik	?	1	?
	Affligem (aansluiting bij 2 SBen bisdom Gent)	BOS	2	gerealiseerd
Pajottenland-Zennevallei	OZCS West-Brabant (inclusief 5 scholen Laken)	BOS	1	gerealiseerd
	Katholiek Onderwijs Regio Halle Annuntiaten	BOS	5	deel gerealiseerd
	Don Bosco Halle + Sint-Pieters-Leeuw	Deel van DBOC	1	gerealiseerd
	Onbesliste SBen	?	5	?
	Scheppers Alseberg	Ped. samenwerking met Ignatiuscholen	1	gerealiseerd
Vilvoorde	Katholiek Onderwijs Vilvoorde	BOS	3	deel gerealiseerd deel 2019?
Zaventem-Tervuren-Druivenstreek	ZAVO + SG Zevenster	BOS	5	2020
	Katholieke Scholen Druivenstreek	BOS	5	2019
	Afwachtende SBen	?	2	?
Leuven-Hageland	SMD-L (Sancta Maria-Mater Dei Leuven)	BOS	4	gerealiseerd
	BOS-Leuven (voorlopige naam)	BOS	22	2020
	Don Bosco Groenveld	Deel van DBOC	1	gerealiseerd
	Afwachtende SBen	SG?	5	2020
Rotselaar-Tildonk-Haacht-Tremelo-Boortmeerbeek	Katholiek Onderwijs Dijle-Demer (KODiD)	BOS	10	2019
	OZCS Keerbergen	BOS	1	gerealiseerd
	Don Bosco Haacht	Deel van DBOC	1	gerealiseerd
Noord-Oost-Brabant	Arcadia (regio Aarschot-Betekom)	BOS	10	2019
	Katholieke Scholen Diest	BOS	6	deel gerealiseerd/ 2020
	Afwachtende besturen	?	2	?

Regio	Naam samenwerkingsverband	Statuut samenwerking	Aantal SBen	Startdatum
Zuid-Oost-Brabant	Sint-Paulus (Tienen-Zoutleeuw)	BOS	4	deel gerealiseerd/2020
	Afwachtende besturen	SG?	4	2020?
Brussels Hoofdstedelijk Gewest	Scheppers Anderlecht	Ped. samenwerking met Ignatius scholen	1	gerealiseerd
	Ignatius scholen Brussel	BOS	6	2018/2019
	Sint-Goedele Brussel	BOS	1	gerealiseerd
	Katoba (Katholiek Onderwijs Brussel Annuntiaten)	BOS	5	deel gerealiseerd/2020
	Don Bosco Woluwe	Deel van DBOC	1	gerealiseerd
	Kon. Instituut Woluwe	Deel van Broeders van Liefde (Gent)	1	gerealiseerd
	SG Klaveren 7	SG	9	2020
	SG KOBZ	SG	3	2020
	Afwachtende besturen	SG?	7	?

Zoals u kunt merken staan er hier en daar wat vraagtekens. Het Vicariaat is niet altijd op de hoogte van de meest actuele toestand. Die kan trouwens van dag tot dag veranderen. Wat voorgesteld werd, is dan ook een momentopname. In het hierboven afgebeelde schema is er ook geen rekening gehouden met enkele gesprekstafels die bezig zijn tussen grotere (BOS-structuren) onderling om tot een samenwerkingsverband te komen in de (ruimere) regio.

Lieven Boeve

Tijdens de voorstelling vermeldden Nuyens en François welke scholengemeenschappen in het geding zijn en wat de mogelijke weerslag van de BOS-gesprekken is op het al dan niet voortbestaan ervan. Ongeveer de helft van de 43 scholengemeenschappen basisonderwijs zal wellicht een andere samenstelling moeten krijgen of samensmelten met andere. Hier en daar lopen afwachtende schoolbesturen het risico moeilijk aansluiting te vinden bij een scholengemeenschap die gevormd zou kunnen worden door alleen de scholen van hetzelfde bestuur.

De slides van de presentatie vindt u [hier](#).

Vragen

Toen het vragenhalfuurtje begon, sloot **Lieven Boeve** zich bij het panel aan. Net op tijd om, samen met Chris Smits en Guido François, enkele kritische vragen te beantwoorden.

Een voorzitter vroeg zich af of er effectief nood is aan een twee-derde-meerderheid binnen een scholengemeenschap om over het studieaanbod te beslissen. Waarschijnlijk kan men wel unanimiteit bereiken. Bij een 2/3de meerderheid installeer je een 'dictatuur van de sterksten' en dat is niet wenselijk.

Antwoord: het is eerder een suggestie, want unanimiteit nastreven, leidt soms tot immobilisme.

Een directeur wees erop dat Katholiek Onderwijs Vlaanderen al jaren aangekondigd heeft dat er incentives zouden komen voor schaalvergrotere besturen, maar dat dit er niet komt ondanks een CD&V-minister van Onderwijs. Heeft de netwerkorganisatie zich in de onderhandelingen laten rollen?

Antwoord: ondanks het regeerakkoord en het feit dat er een conceptnota werd goedgekeurd waarin men zou gaan naar SBK's (Schoolbesturen met Bijzondere Kenmerken) en VVS'en (Verenigingen van Schoolbesturen), is er een monstercoalitie gevormd tussen wie klassiek niet voor het katholiek onderwijs is en wie niet graag heeft dat ons net een bestuurlijke versterking realiseert. We moeten dus, door de BOS-operatie zelf voort te zetten, proberen een voldongen feit te realiseren, zodat de overheid niet anders kan dan met die realiteit rekening te houden.

Waar zullen de personeelsleden die voor de scholengemeenschap werken, benoemd kunnen worden?

Antwoord: in het geplande overleg zal Katholiek Onderwijs Vlaanderen nogmaals aandringen op de realisatie van de schooloverstijgende instelling, want die staat vermeld in de laatste cao en moet er dus komen (wat is die cao anders waard?). Het is belangrijk dat die personeelsleden maximale rechten opbouwen in alle scholengemeenschappen die ontstaan.

Een voorzitter vroeg hoe de nieuwe schaalvergrotere besturen op 1 januari 2019 hun nieuwe functies zullen kunnen invullen aangezien er geen incentives zijn toegekend. Kunnen de middelen van de scholengemeenschappen als basisfinanciering dienen of moeten we wachten tot 2020? We hebben die mensen immers nodig.

Antwoord: eigenlijk hebben we geen nieuw decreet nodig om te doen wat we moeten doen. We kunnen de dynamiek

Het panel voor de vragenronde: vlnr Chris Smits, Guido François en Lieven Boeve. (© Jürgen Mettenningen)

en de incentives van de scholengemeenschappen op een creatieve wijze gebruiken en binnen die marges aan beleid doen. Het is niet alleen een verhaal van middelen. 'Vele scholen onder één bestuur' heeft ook een pedagogische dimensie. Waarom zouden we ons laten tegenhouden? De situatie in 2020 zal niet zo sterk veranderd zijn.

Krijgen we in de toekomst nog een vervolg aan het BOS-verhaal, met een nieuwe coalitie en regering?

Antwoord: we krijgen misschien steun uit onverwachte hoek. VOKA begrijpt niet dat de regering de bedrijfsmogelijkheden van een schaalvergroting niet uitbuit. Ex-minister Luc Vandebossche zou recent nog gezegd hebben dat "politici die tegen BOS zijn geïnterneerd moeten worden." Als we met de middelen die we krijgen kwaliteit willen leveren, zal er iets moeten gebeuren. De nieuwe regering zou opnieuw iets kunnen voorzien.

Zijn er voorbeelden van clustering binnen scholengemeenschappen?

Antwoord: scholengemeenschappen waarvan de scholen onder één bestuur vallen, krijgen de beste kansen. Ze kunnen bijvoorbeeld het personeelssecretariaat clusteren op het niveau van de scholengemeenschap. Het kan een vorm van professionalisering en besparing zijn, doordat jobs minder versnipperd zijn. Zo kunnen secundaire processen geoptimaliseerd worden. Er bestaan tal van voorbeelden van. Desgewenst kunnen die goede-praktijkvoorbeelden eens voorgesteld worden.

Moeten de 'regionale verankering' en 'verantwoordelijkheid opnemen voor alle leerlingen in de regio' niet de uitgangspunten zijn?

Antwoord: het is ideaal als het schoolbestuur en de regio volledig samenvallen. Waar dat niet het geval is, heb je een Regionaal Platform nodig, waar je iedereen op zijn verantwoordelijkheid kunt aanspreken.

Na afloop kregen de deelnemers de kans om na te praten bij een glaasje en een hapje. Het was een geslaagde avond.

Vorming voor bestuurders

De volgende vormingssessies zijn in de volgende weken gepland in het **Diocesaan Pastoraal Centrum**, Frederik De Merodestraat 18, 2800 Mechelen.

Onthaalsessie voor kandidaat- en startende bestuurders – 30 januari 2019 om 19 uur

© Vera Deblock

Bent u nieuw als bestuurder of geïnteresseerd om een bestuursmandaat op te nemen in een bestuur van een katholieke school, of bent u al een tijd bestuurder maar wenst u meer te weten wat goed bestuur in een onderwijscontext eigenlijk inhoudt, dan bent u welkom in een onthaalsessie voor kandidaat- en startende bestuurders op 30 januari 2019 om 19 uur. U wordt wegwijs gemaakt in de taken, verantwoordelijkheden, uitdagingen, mogelijkheden van een bestuur van katholiek onderwijs in Vlaanderen.

Concreet wordt er ingegaan op:

- Profiel en taken bestuurder
- Katholiek Onderwijs Vlaanderen
- Organisatievormen en werkwijzen van besturen
- Verantwoordelijkheden bestuurder
- Charter van goed bestuur
- Ondersteuning voorzien voor een bestuurder
- Kwaliteitsvol besturen

Bovendien is er een inleiding bij elk van de beleidsdomeinen van een bestuur:

- Financieel beleid
- Materieel beleid
- Personeelsbeleid
- Inspraak en communicatie
- Preventie en welzijn
- Schoolorganisatie
- Identiteit van de school
- Onderwijskundig beleid

Kandidaat-bestuurders en startende bestuurders kunnen naast de algemene onthaalssessie ook deelnemen aan verdiepende sessies. Die vinden evenwel niet in alle bisdommen plaats.

Data	Thema
3 juni 2019 19-21.30u	Introductie Identiteit en onderwijskundig beleid Tulpinstraat 75, 3500 Hasselt
6 juni 2019 19-21.30u	Introductie Identiteit en onderwijskundig beleid Marialand 31, 9000 Gent

Foto boven: Carl Snoecx

Foto rechts: Paul Vereecke.

Vorming BOS en Visie, missie en kernwaarden – 6 februari 2019 om 19 uur

Die vorming, die eerst gepland was op 6 december 2018, is verschoven naar dinsdag 6 februari 2019 om 19u. Ze wordt verzorgd door Carl Snoecx en Marleen Decuyper van Katholiek Onderwijs Vlaanderen en Paul Vereecke, coördinator katholieke dialoogschool voor het aartsbisdom Mechelen-Brussel.

Er zijn bij een fusie heel wat technische aspecten die in orde gemaakt worden, daarnaast is er ook heel wat aandacht nodig voor het uitwerken van een gemeenschappelijke toekomstvisie die door alle actoren ‘gedragen’ wordt en die het katholiek onderwijs uitstraalt. Eens die gemeenschappelijke missie, visie en kernwaarden uitgewerkt zijn, dienen ze gevisualiseerd en uitgedragen te worden. Ook op die aspecten gaat de vorming in.

De Dienst Bestuur & organisatie heeft heel wat ondersteunend materiaal uitgewerkt om de BOS-processen te ondersteunen. Eén van de ontwikkelde nota’s is de nota ‘BOS & Missie, visie en kernwaarden’. Die nota wordt in de vorming aangevuld met methodieken om missie, visie en kernwaarden te ontwikkelen en uit te dragen. Een en ander kan niet los gezien worden van de katholieke dialoogschool als rode draad door het geheel.

Vorming Geoptimaliseerde organisatiestructuur en verantwoordelijkheden – 20 februari 2019 om 19 uur

Kwaliteitsvol besturen vraagt om een organisatiestructuur, beslissingslijnen, personeelsinzet die enerzijds een optimale bestuurskracht uitstralen, anderzijds rekening houden met het welzijn van alle actoren van het onderwijsproces en bovendien het realiseren van de langetermijnvisie ondersteunen.

Geen twee onderwijscontexten zijn identiek, waardoor het opzetten van een optimale organisatiestructuur een continu proces is. Hierbij kun je inspiratie opdoen bij andere organisaties, organisatiemodellen bekijken, maar het proces dien je met de eigen organisatie te doorlopen, steeds met de lange termijndoelen voor ogen. De taken, bevoegdheden van elke actor in het proces vloeien voort uit het in de praktijk zetten van een langetermijnvisie.

De nota 'BOS & organisatiestructuren', die de Dienst Be-

© Vera Deblock

stuur & organisatie heeft ontwikkeld, wordt in de vorming aangevuld met methodieken om samen met alle actoren de langetermijnvisie van een geoptimaliseerd bestuur te vertalen in een goed werkende organisatiestructuur binnen een continu reflectieproces, in het kader van 'het kan altijd beter'. Daarbij gaat de meeste aandacht naar het primaire onderwijsproces, maar er is ook de nodige aandacht voor de secundaire processen.

Vorming nieuwe tool WellBe – 21 februari 2019 om 19 uur en tijdens congres Warm water III

Deze vorming vindt plaats op donderdag 21 februari 2019. Preventieadviseurs die deelnemen aan het congres Warm water III in Odisee Brussel, kunnen het als één van de werkwinkelthema's kiezen (deelname 75 euro). De sessie wordt ook om 19 uur in het DPC in Mechelen (gratis) aangeboden en is bedoeld voor preventieadviseurs, leidinggevenden en schoolbestuurders.

Het schoolbestuur is als werkgever verplicht om de nodige maatregelen te nemen ter bevordering van het welzijn van de werknemers bij de uitvoering van hun werk. De 'psychosociale aspecten' zijn aspecten van het welzijnsbeleid. 'Psychosociale risico's op het werk' wordt gedefinieerd als: (a) de **kans** dat een of meer werknemers (b) psychische **schade** ondervinden, die al dan niet gepaard kan gaan met lichamelijke schade, (c) ten gevolge van een **blootstelling** aan de vijf A's (= arbeidsorganisatie, arbeidsinhoud, arbeidsvoorwaarden, arbeidsomstandigheden en arbeidsrelaties), (d) waarop het schoolbestuur als werkgever een **impact** heeft, en (e) die **objectief** een gevaar inhouden.

Het schoolbestuur moet aan de hand van een risicoanalyse de situaties identificeren die aanleiding kunnen geven tot psychosociale risico's op het werk, waarbij inzonderheid rekening wordt gehouden met stress, geweld, pesterijen of ongewenst seksueel gedrag op het werk. (De Wet Welzijn op het Werk 4 augustus 1996, art. 32/2, §1). De risicoanalyse moet uitgevoerd worden door de werkgever, met expliciete medewerking van de werknemers.

Katholiek Onderwijs Vlaanderen heeft een instrument ontwikkeld dat scholen in de mogelijkheid moet stellen om een kwaliteitsvolle risicoanalyse uit te voeren: WellBe.vlaanderen. Op deze sessie wordt dit instrument voorgesteld en besproken op een wijze dat de school zelf, autonoom, de risicoanalyse psychosociale risico's kan uitvoeren.

Vorming over wijziging vzw-wetgeving en aansprakelijkheid van bestuurders – 2 april 2019 om 19 uur

In het kader van de nieuwe wetgeving op vzw's en vennootschappen vonden er in het eerste trimester al wat vormingssessies plaats. Indien de vraag groot genoeg is, worden er in het voorjaar per bisdom nog bijkomende vormingssessies gepland met lesgevers van Procura. In het aartsbisdom voorzien we nog in een sessie op dinsdag 2 april 2019 om 19 uur. Deelname kost € 30 en we rekenen op minstens 13 deelnemers.

Een greep uit de inhoud van de sessie:

- Het overzicht van de verschillende vernieuwingen en wanneer wat in voege treedt;
- Algemene wijzigingen (ondernemingsrechtbank, samenstelling en notulen raad van bestuur,...);
- Wijzigingen op het gebied van insolventie en winstoogmerk;
- Wijzigingen in het kader van aansprakelijkheid van bestuurders;
- Wijzigingen in het kader van fusies van vzw's;
- Aandachtspunten voor besturen in het kader van de vernieuwde vzw-wetgeving

Vorming 'De organisatiecultuur als spiegel van het veranderingsproces – 23 mei 2019 om 19 uur

Die vorming heeft de volgende doelstellingen:

- Inzicht verwerven hoe de organisatiecultuur een impact heeft op de werking van de organisatie.
- Hoe kun je eventueel te werk gaan om de organisatiecultuur te optimaliseren in het kader van een veranderingsproces?
- Welke informatiebronnen kun je raadplegen vanuit Katholiek Onderwijs Vlaanderen en op welke ondersteuning vanuit de netwerkorganisatie kun je als bestuurder en bestuur rekenen?
- Via inspirerende praktijkvoorbeelden inspiratie opdoen hoe je de organisatiecultuur in de eigen organisatie zou kunnen optimaliseren in het kader van een veranderingsproces.
- Andere bestuurders uit de regio leren kennen.

U vindt het volledige aanbod ook op www.nascholing.be/besturen. Via die site kunt u ook inschrijven. Warm aanbevolen.

Daarnaast zijn alle besturen over heel Vlaanderen uitgenodigd op het **Congres Katholiek Onderwijs Vlaanderen op dinsdag 22 januari 2019** in de Elisabethzaal Antwerpen.

Vieringen, conferenties, studiedagen...

Stap je mee met directeurs en begeleiders basisonderwijs?

Colloquium Basisonderwijs 28-30 november 2018

Het achttiende colloquium voor directeurs basisonderwijs in Oostende bracht ons andermaal een mix van interessante referaten, leerrijke werkwinkels, een stemmige gebedsviering en talrijke ontmoetingsmomenten. Het jaarthema 'Stap je mee?' was overal te zien en was de rode draad van het colloquium, waar opnieuw ruim 260 directeurs en pedagogisch begeleiders aan deelnamen, naast referaathouders, werkwinkelleiders en genodigden.

Kort na tien uur opende **Rita Mouton**, niveaucoördinator voor het basisonderwijs, officieel het colloquium in de lounge, waar zich intussen al een paar honderd directeurs verzameld hadden. Kort erna begon de eerste sessie werkwinkels.

Werkwinkel over professioneel welzijn

Uit het ruime aanbod koos ik zelf voor het thema 'Hoe coach ik zelf mijn professioneel welzijn?' met **Karina Verhoeven** (foto links) als ervaren werkwinkelleider. Schoolleiders zouden moeten zoeken naar de balans in hun werk en hun leven, ze zouden moeten kunnen werken vanuit hun natuurlijke passies en talenten, de kans krijgen hun vaardigheden te ontwikkelen en te laten groeien en dat alles gelinkt aan de schoolcultuur. Vanuit dat uitgangspunt is het belangrijk dat ze voor hun droomschool gaan, waar ze de impact kunnen hebben die ze willen. We kregen meteen een oefening voorgeschoteld om ons welbevinden te testen: leef en werk ik in overeenstemming met mijn waarden?

Vervolgens mochten we onze vijanden definiëren via een vragenlijst, waarop we mochten invullen of we bepaalde taken vervelend, interessant of uitdagend vonden. Wat zijn onze geluksdrijvers, en welke dingen zijn betekenisvol maar

Tijdens de werkwinkel van Karina Verhoeven mochten de deelnemers allerlei opdrachten uitvoeren
(© Karina Verhoeven)

Werkwinkel over Lichaamstaal

Na een lekker middagmaal was het tijd voor een tweede werkwinkel. Ik had gekozen voor een werkwinkel over lichaamstaal (*'je lichaam spreekt'*), met toevallig dezelfde lesgeefster in dezelfde ruimte, maar met hoofdzakelijk andere directeurs. **Karina Verhoeven** liet ons nadenken over andere aspecten van communicatie dan alleen de inhoud. Leren zien is de boodschap. Een filmpje over een goocheltruc met speelkaarten testte

onze opmerkingsgeest. Communiceren doe je altijd, zelfs al zeg of doe je niets. Eén en ander is ook cultureel bepaald. De Albert Mehrabian-principes – 7% van de communicatie wordt bepaald door inhoud, 38% door de stem en 55% door het non-verbale - dienen wel wat genuanceerd te worden. Het onderzoek van de jaren zestig bij 2000 vrouwen werd uitgevoerd bij mensen die emotionele boodschappen moesten overbrengen. In elk geval blijft overeind dat de uitwerking van non-verbale signalen groter is dan die van verbale. De foto's die we moesten ontleden van

doen we niet graag? Het is nodig daaraan te werken om niet te veel in een stress-zone te komen.

Eén van de oefeningen die Karina Verhoeven aanraadde zelf eens te doen was aan een tiental mensen die je kennen uit verschillende contexten, te vragen hoe ze jouw vaardigheden inschatten en voor welke functies je geschikt zou zijn. Zo kun je heel wat over jezelf leren.

De werkwinkelleider bracht ons in beweging om al wandelend, twee aan twee, met elkaar uit te wisselen wat wij op welk moment in ons leven geleerd hebben. Als wij het ons nog goed herinneren, zal dat wel sterk bijgedragen hebben in de keuzes die we gemaakt hebben en hoe we in het leven staan.

© Karina Verhoeven

publicatie 'De duidelijke directeur. Gouden communicatietips voor elke school'.

een gesprek tussen twee personen zaten ook in die emotionele sfeer. In zulke situaties dringt de inhoud van wat we communiceren vaak minder goed door, in tegenstelling tot onze lichaamstaal.

We leerden iets bij over de impact van kleuren en beseften dat we in onze overwegend blauwe outfit eerder als saai, traditioneel en braaf bestempeld werden. Misschien hadden we beter voor bruin gekozen, want die kleur blijkt goed te zijn voor sociale contacten. Wist je dat de kleuren ook een familie vormen? Naast vadertje blauw, heb je nonkeltje rood, neef geel en tante violet.

Een praktische oefening kon niet uitblijven. Enkele vrijwilligers kregen een opdracht mee uit een reële schoolsituatie. Aan de groepjes om zoveel mogelijk aanvullende informatie te halen uit de lichaamstaal van de boodschapper. Karina Verhoeven gaf ons op papier wat tips mee uit haar

Gebedsviering met sokjes

Na zo'n sessie let je toch even op als je weer onder je collega's komt, maar dat was snel vergeten. In de vooravond stond er een gebedsviering in het Duinenkerkje van Mariakerke op het programma. **Vera Vastesae**ger en de leden van de stuurgroep pastoraal basisonderwijs hadden weer hun beste beentje en voetje voorgezet om er een warme viering van te maken, met mooie beelden en teksten.

Op het einde kregen alle kerkgangers een sokje mee, gebreid door een tante van Vera's man. Die heeft er vele maanden liefdevol aan gebreid tegen een tempo van twee uur per sokje, en dat maal 260 of nog meer. Reken maar welke energie en warme genegenheid in dat monnikenwerk gekropen is.... Alsof we het daardoor niet warm genoeg gekregen hadden, werden we buiten de kerk traditiegetrouw getrakteerd op een jeneverkje of een elixir.

Foto links: Vera Vastesae-ger deelt aan iedereen bijzondere sokjes uit.

Avondreferaat

Maarten Van de Broek

Het werd nog een gevulde avond, want na het lekkere avondmaal stond **Maarten Van de Broek** ons in de grote zaal op te wachten voor een avondreferaat over 'Directeur zijn in een basisschool – Positief leiderschap in moeilijke omstandigheden'. Voor een volle zaal stak de germanist en telg uit een onderwijsfamilie van wal met het volgende citaat van Haim Ginott, een kinderpsycholoog en therapeut: "Van leraren wordt verwacht dat ze onbereikbare doelen realiseren met onvoldoende middelen. Het wonder is dat ze soms ook nog slagen in deze onmogelijke opdracht." Van de Broek is, na een tijd als leraar Nederlands en Engels en als leerlingenbegeleider actief te zijn geweest, psychotherapeut geworden. Hij probeert met inzichten uit de motivatiepsychologie ook therapieën uit de welzijnssector in onderwijs binnen te brengen.

De uitdagingen voor een directeur basisonderwijs zijn niet min: onbereikbare doelen, grote verwachtingen van de maatschappij... Daar is doorzettingsvermogen voor nodig, wat de spreker illustreerde met een filmpje over een gehandicapte jongen in een loopwedstrijd. Iedereen was op de duur aan het supporteren voor zijn doorzettingsvermogen. Hoe het wonder een kans geven? Energie is niet onuitputtelijk, dus "pas als je goed voor jezelf zorgt, kun je het beste van jezelf geven". De directeur is de persoon met de meeste invloed op school. Maar hij of zij heeft veel frustraties op te

vangen. Die emmer om frustraties op te vangen moet echter regelmatig leeggemaakt worden. Dat kan door te sporten of een andere ontspanning te zoeken. Chronische frustratie gaat vastkoken in de emmer. Daarom is af en toe een goede babbel nodig. Die zelfzorg kan op elk moment: jezelf de vraag stellen hoe het met je gaat, wat je nodig hebt. Mindful handelen, adempauzes nemen, energie steken in juiste dingen. Het volgende, bekende gebed is een aanrader: "Geef me de rust om

te aanvaarden wat ik niet kan veranderen, geef me de moed om de dingen aan te pakken die ik wel kan veranderen en geef me de wijsheid om het verschil tussen beide te kunnen zien." Als je iets niet kunt veranderen, laat het dan los of ga de dialoog aan of signaleer het. Kun je er wel iets aan veranderen, ga dan na of het al dan niet jouw verantwoordelijkheid is. Indien dat zo is, neem ze dan, indien niet, spreek dan aan wie wel verantwoordelijk is.

Het wonder krijgt ook een kans door motiverend op te treden. Als je leerlingen kunt motiveren, kan dat ook voor leerkrachten. Hoe kan de directeur ondanks de vele veranderingen, de druk, de verwachtingen,... een motiverende positieve en verbindende leider zijn van zijn team? Wat heeft de andere nodig om beter gemotiveerd te kunnen zijn?

De propjes met vragen om input van collega's vlogen vrolijk de zaal rond.

me?' Luister empathisch en erkennend naar weerstand, zorg voor haalbare uitdagingen, geef feedback die een verbinding maakt. Houd voeling met je eigen behoeftes, je eigen interesses, je eigen motivatie en inspiratie voor jezelf als leidinggevende. Die tips hadden we in de werkwinkel van 's morgens ook al mee gekregen.

De spreker zette ons vervolgens aan het werk. Hij liet ons een blad invullen waarin we input konden vragen aan een collega. Iedereen mocht zijn papier tot een prop verwerken en door de zaal gooien, in de hoop dat een collega die de prop opraapte een antwoord zou mailen. Nadat hij de zaal zo in beweging had gebracht, stimuleerde Van de Broek de aanwezigen om ritmisch in de handen te klappen. Dat groepsgebeuren gaf duidelijk een boost, want de hele zaal deed dapper

mee. Zo kon iedereen met extra motivatie en energie van verbondenheid de avond afsluiten bij een drankje en een babbel in de bar of de goedgevulde dag rustig laten bezinken in de hotelkamer.

Werkwinkel Identiteit en diversiteit ter sprake brengen in het team

Donderdagmorgen vond werkwinkel drie plaats. Ik koos voor 'Identiteit en diversiteit ter sprake brengen in het team' door **Paul Vereecke**, coördinator katholieke dialogeschool in het Vicariaat Onderwijs.

Werkwinkel van Paul Vereecke over Identiteit en diversiteit

Na een voorstellingsronde waarin de deelnemers konden toelichten waarom het thema hen interesseerde, gaf Paul Vereecke een algemene theoretische inleiding, met verwijzing naar het vele materiaal op de website www.dialogschool.be. Een sterk beeld om identiteit en diversiteit in het lerarenteam ter sprake te brengen was dat van Ettje Kole, dat verwijst naar blijheid, veelkleurigheid, samenhang, verbondenheid, welkom, de christusfiguur, een leerkracht enzovoort. Het lied *Groter dan ik* van Bram Vermeulen is volgens Paul ook een geschikte insteek. Eventueel kunnen leraren zelf een lied meebrengen dat hen raakt. Er moet natuurlijk eerst een cultuur zijn om zulke dingen aan bod te laten komen, merkte een directeur op.

Fragment van de tekening van Ettje Kole.

De visietekst van ZILL (Zin in leren! Zin in leven!) is ook een geschikt medium om mee te starten, net als de visietekst Katholieke Dialogschool. Een goede werkmethode is het 'stabbelen': stappen en babbelen, dat wil zeggen, per twee gedurende een half uurtje al wandelend uitwisselen wat ons drijft.

Paul bracht nog wat filosofische achtergronden aan (de vier vormen van denken van Heidegger), een oefening met cartoons van Joris Snaet (een oud-leerling van Paul) over de identiteitsdriehoek en geloofsstijlen en institutionele en professionele identiteit. Bij het thema diversiteit hoorde het lied *One Day*, waarin mensen van alle gezindheden dezelfde hoop op een wereld zonder oorlog delen. Binnen dat thema kun je werken met casussen eigen aan de schoolrealiteit of een koranverhaal om de verschillen met het christendom te bespreken. Tot slot is er de suggestie om een 'Bijbelbad' te nemen.

Op het einde mochten de deelnemers de werkwinkel evalueren. Ze suggereerden om het theoretische gedeelte korter te houden door vooraf aan de deelnemers te vragen daarvoor al eens op de Thomaswebsite te gaan kijken. Op die manier is er meer tijd voor praktische informatie en tips.

Een ontroerende avant-première

Beeld uit de film 'Inclusief'. Rechts Ellen Vermeulen, regisseur.

De donderdagnamiddag was voor iedereen vrij in te vullen. Voor velen de gelegenheid om wat te ontspannen door een wandeling te maken. Om 17 uur raakte de grote zaal opnieuw goed gevuld voor de avant-première van de film *'Inclusief'* van **Ellen Vermeulen**. De zwart-witfilm toonde ons het verhaal van Rosie, Sami, Irakli en Nathan, vier kinderen met een beperking die les volgen in het gewoon onderwijs. Niemand bleef onberoerd door de levensechtheid van de film en het geduld dat ouders, leerkrachten en andere ondersteuners opbrachten voor de kinderen met specifieke noden. De regisseur en de cameraman, die aanwezig

waren, kregen dan ook een waarderend applaus. Ellen Vermeulen kreeg nog wat vragen te beantwoorden, maar moest dan snel vertrekken om op tijd te zijn voor de première in de Vooruit in Gent.

Foto boven: Lieven Boeve gaf een toespraak in de lounge.

Foto rechts: een lekker avondmaal in de eetzaal

Lieven Boeve en het memorandum

Vóór het feestelijk avondmaal gaf **Lieven Boeve**, directeur-generaal van Katholiek Onderwijs Vlaanderen, een toespraak in de lounge. Hij lichtte toe wat er voor het basisonderwijs in het memorandum zal staan dat vanuit Katholiek Onderwijs Vlaanderen naar de verschillende partijen en naar de nieuwe Vlaamse regering zal gaan. Op het congres van 22 januari 2019 met als thema 'Genreus ambitieus' zal Lieven Boeve het officieel voorstellen. De *Opdrachtsverklaring* wordt binnenkort vervangen door een nieuwe tekst die *'Engagementsverklaring van het katholiek onderwijs'* zal heten. Hij dankte de directeurs voor hun grote inzet en engageerde zich om te blijven pleiten en ijveren voor een sterk katholiek (basis)onderwijs.

Die avond weerklonk in de lounge muziek die uitnodigde tot een danspasje, waar sommige directeurs en begeleiders zich eerst wat schoorvoetend, maar vervolgens enthousiast aan waagden. Tijd voor ontmoeting en ontspanning.

Keuzereferaten

Bruno Vanobbergen, kinderrechtcommissaris

Op vrijdag 30 november konden de deelnemers kiezen uit drie keuzereferaten. Het vierde was afgelast wegens ziekte van spreker **Khalid Benhaddou**. **Chris Wyns** kon diens thema *'hoe omgaan met levensbeschouwelijke diversiteit'* ook verwerken in zijn eigen referaat met als intrigerende titel *'Help, er zit een Trump in mijn leraarskamer'*. Daarnaast waren de sprekers nog **Machteld Vandecandelaere** over *'Flexibele leerwegen in het basisonderwijs: Wat? Waarom? Hoe?'* en kinderrechtcommissaris **Bruno Vanobbergen** over *'Kinderrechten en het belang van een verbindend schoolklimaat'*. Ik koos voor dat laatste. Het was een boeiend referaat, dat ondanks de relatief kleine groep deelnemers, heel wat vragen en reacties uitlokte. Vanobbergen lichtte toe wat de opdrachten zijn van het kinderrechtcommissariaat (KRC) en wat het in al die jaren al verwezenlijkt heeft. Het verwerkt zo'n 1250 klachten per jaar en zoekt steeds naar passende antwoorden, in overleg met alle betrokkenen en met de verschillende bevoegde overheden.

Het KRC wil ondersteunend werken naar scholen, bv rond pestproblematiek (vele klachten gaan daarover) of vechtscheidingen, waarbij er problemen zijn van schoolverandering. Over kinderrechten bestaan nogal wat misverstanden. Volwassenen denken dat de rollen nu omgekeerd zijn en dat de kinderen nu bovenaan komen en baas zijn. Dat is niet het geval. De kinderen zijn de toekomst maar ze beleven van alles hier en nu. De vraag die we ons moeten stellen is hoe we de kinderen mee eigenaar kunnen laten worden van wat er in de school gebeurt. In de mate dat ze mee betrokken worden bij het schoolreglement oogst de school betere resultaten wat de naleving van de regels betreft. Het is positief dat kinderen vanaf een bepaalde leeftijd meer inspraak hebben in de jeugdzorg, in de familierechtbank en bij de wet op de patiëntenrechten. Er wordt veel belang gehecht aan integriteit en geestelijke gezondheid op school. Bij een grootschalig onderzoek bij 14000 kinderen tussen 9 en 12 jaar in de provincie Antwerpen gaf 70% zichzelf een score van 8 tot 10 voor persoonlijk geluk en 11 % 5 of minder. Kinderen met een beperking hebben recht op een persoonlijk assistentebudget, maar de gemiddelde wachttijd is vijf jaar, waardoor 1500 kinderen op een wachtlijst staan. We moeten het denken rond inclusie verbreden, vond Vanobbergen.

Moslimkinderen zijn vaak slachtoffer van racisme. Hoe kan een school daarmee omgaan in een polariserende context? Een directeur signaleerde problemen met moslims die elkaar onderling verwijten toesturen, bijvoorbeeld over het niet dragen van de hoofddoek door een moslim-mama. Voor de school is dat nog moeilijker om mee om te gaan. Ook hier is dialoog met ouders en kinderen nodig en een verbindend schoolklimaat.

De armoedeproblematiek heeft een grote impact op de opvoeding. Arme ouders weten wel wat hoort, maar zijn niet altijd bij machte het juiste te doen wegens geldproblemen.

Rond de problematiek van definitieve uitsluitingen van leerlingen is er soms solidariteit tussen scholen, bv in het Lokaal Overlegplatform van het basisonderwijs in Brussel, waarbij scholen een gedeelde verantwoordelijkheid willen dragen. De expertise van het buitengewoon onderwijs ter zake wordt onvoldoende ingezet in het gewoon onderwijs. Maar vaak hebben scholen niemand op reserve in crisissituaties, vooral omwille van het nijpende lerarentekort. Daardoor staan er soms leraren voor de klas die onvoldoende opgeleid zijn en snel afhaken. De overheid moet beseffen dat dit niet verder kan. De draagkracht van heel wat scholen is duidelijk overschreden.

Vanobbergen stelde dat het KRC en de scholen dezelfde bekommernis delen. Er is een toename van het aantal kinderen dat door de jeugdrechter op internaat wordt gezet, wegens een capaciteitstekort in de jeugdzorg. In Brussel zijn er schoolinternaten die voor de helft bevolkt zijn met geplaatste kinderen. Daar is geen extra omkadering voor. Op vele plaatsen zijn er sterkere bruggen nodig tussen onderwijs en welzijn. De welzijnssector staat ook onder druk. De jeugdzorg is gecompartmenteerd, waarbij stelselmatig kinderen uit de boot vallen. Daar geldt echter geen opname- of inschrijvingsplicht, in scholen wel. Zo loopt er nog wel het een en ander mis. De overheid schendt zelf de kinderrechten. We hebben allemaal een groot hart voor kinderen, maar lopen steeds vast op regeltjes. De budgettaire situatie mag nooit een argument zijn. Bruno Vanobbergen heeft gepleit voor een minister voor het jonge kind tussen nul en twaalf jaar. Het laatste decreet leerlingenbegeleiding is volgens hem een gemiste kans, omdat het puur bedacht is vanuit onderwijs en geen bruggen heeft naar welzijn. Dat had een onderwijs- en welzijnsdecreet moeten worden.

De spreker kreeg een verdiend applaus en werd gefeliciteerd met zijn recent behaalde eredoctoraat aan de Universiteit Hasselt.

Slottoespraken

Gunter Aerts en Regine Vandeput van DCBaO

gen nog prioriteiten en noden doorgeven.

Na de koffiepauze kregen **Gunter Aerts** en **Regine Vandeput** als vertegenwoordigers van de Directiecommissie Basisonderwijs (DCBaO) de kans om aan te geven welke eisen van hun memorandum 2014-2019 verwezenlijkt zijn. De slogan 'DCBaO werkt' geeft niet alleen aan dat de betrokken directeurs veel werk verzetten, maar dat de resultaten niet uitblijven. Er komen wat bijkomende middelen voor beleidsondersteunend personeel, werkingstoelagen (gelijkschakeling kleuter-lager) en infrastructuur. Gelijk loon voor alle directeurs is al sedert september 2018 een belofte die nagekomen is. De DCBaO bereidt een nieuw memorandum voor dat ze wil voorleggen aan de Vlaamse regering en de minister van onderwijs. Het komt uitgebreid aan bod tijdens de *Vlaanderen-weeswijs-dag* op woensdag 24 april 2019 in de Ancienne Belgique in Brussel. Directies mo-

Jürgen Mettepenningen, Bisschoppelijk afgevaardigde voor het Onderwijs, vergeleek het colloquium met een hoogtestage: die creëert nieuwe bloedcellen om met vernieuwde krachten opnieuw aan de slag te gaan. Hij sprak zijn grote waardering uit voor de inzet en betekenis van de directeurs, zonder wie de lerarenteams niet zouden kunnen werken zoals het moet. Het is goed als directeurs de volle steun genieten van hun schoolbestuur, maar ze doen vaak nog te veel bestuurszaken die niet tot hun takenpakket behoren. Het proces van bestuurlijke optimalisering en schaalvergroting zou de directeurs kunnen helpen om meer tijd te krijgen voor hun kerntaken. Mettepenningen maakte de groeten van kardinaal Jozef De Kesel over en wenste iedereen, na een warme advent, een goede kerstvakantie.

Peter Op 't Eynde, regiodirecteur pedagogische begeleiding, verwonderde zich over het engagement en het enthousiasme dat de directeurs uitstraalden. Het basisonderwijs wordt vaak bekeken als het kleine broertje. Het verdient dat we er met z'n allen voor blijven gaan. Er zal heel wat energie moeten gaan naar uitdagingen zoals ZILL (Zin in leren! Zin in leven!), het masterplan basisonderwijs, het inclusief onderwijs, met aandacht voor al die kinderen, zoals we ze ook gezien hebben in de film 'Inclusief'. De manier waarop directeurs daar mee omgaan toont leiderschap. Het type leiderschap dat daar het best aan beantwoordt is dat van de 'architect'. Die transformeert de school voortdurend om ze aan de samenleving aan te passen. Ook voor het lerarentekort moet de directeur oplossingen bedenken en dat vergt extra energie. De pedagogische begeleiders willen de directeurs daarbij helpen.

In haar afsluitend woordje hoopte niveaucoördinator **Rita Mouton** dat de nieuwe directeurs veel bijgeleerd hebben en iets overhouden van de samenwerking. Sommige directeurs namen al voor de achttiende keer deel, een paar daarvan gaan binnenkort met pensioen. Rita dankte alle helpers achter de schermen en de begeleiders voor de voorbereiding en de werkwinkels. Het grootste applaus, vond Rita, mochten de directeurs voor zichzelf geven. Ze worden een volgende keer opnieuw verwacht in Houffalize op 27, 28 en 29 november 2019.

Foto boven: Jürgen Mettepenningen
 Foto midden: Peter Op 't Eynde
 Foto rechts: Rita Mouton

Technisch Onderwijs Vilvoorde

Eigentijds, tegendraads – genereus, ambitieus¹

Op 22 januari 2019 houdt Katholiek Onderwijs Vlaanderen zijn tweede ledencongres onder het motto: ‘Genereus, ambitieus’. Dat motto ligt in het verlengde van ‘Eigentijds, tegendraads.’ Het model van de katholieke dialoogschool blijft het kader om die slagzinnen waar te maken. Hoe staat het ondertussen met dat project van de katholieke dialoogschool? We gingen ons licht opsteken in TechnOV (Katholiek Onderwijs Vilvoorde), school voor wetenschap en technologie (TSO en BSO). Deze katholieke school kent een boeiende diversiteit met ook heel wat leerlingen met moslimachtergrond.

Een stevig fundament: het identiteitsteam

Directeur Marc Deldime is bescheiden en preteendeert hoegenaamd niet dat TechnOV een katholieke dialoogschool zou zijn. Toch zien we hoe de school heel concrete stappen zet in die richting. Een belangrijke troef daarbij is de aanwezigheid van een creatief en bevlogen identiteitsteam.

Idealiter is een identiteitsteam zo divers mo-

Zeven leden van het Identiteitsteam: vlnr Marc Deldime, directeur, met leerkrachten Karlien Van Beek, Johan Van Snick, Hagere Ben El Fkih, Nand Maes, Rudi Swings en Francis Pauwels.
(© TechnOV)

gelijk samengesteld: een leidinggevende, ‘pastorale experts’, creatievelingen, kritische stemmen, denkers en doeners... Die veelzijdigheid is wonderwel aanwezig in TechnOV. Naast directeur Marc Deldime zien we een viertal leerkrachten godsdienst, drie leerkrachten houtbewerking en elektriciteit, een leerkracht taal, de coördinator Okan (Ont-haalklas Anderstalige Nieuwkomers)... In het team zitten mannen en vrouwen onder wie ook een moslima. Alle leeftijden zijn vertegenwoordigd. Met andere woorden een kleurrijk geheel, dat bewust een antwoord zoekt op de vraag: “Hoe kunnen we de katholieke identiteit van onze school hertalen en vorm geven op een authentieke, open en geloofwaardige manier, in dialoog met de huidige multireligieuze en diverse context?”

Waarden en spiritualiteit

In TechnOV worden de leerlingen niet alleen uitgedaagd om kennis te vergaren en een vak te leren. Gestimuleerd door de leerlingenraad zetten zij zich concreet in voor de medemensen, in het bijzonder de kwetsbare. Zo ondersteunen zij bijvoorbeeld via een 24 uren-fietsmarathon een inzamelactie voor Warmkracht, een organisatie die de sociaal zwakkeren in de maatschappij ondersteunt. Verder ondernemen zij sensibiliseringsacties tegen pesten en doen ze mee aan dikke-truiendag en fair-trade-verkoop. Eigentijds en tegendraads!

Onder impuls van het identiteitsteam is de school blijven werken aan vieringen voor alle leerlingen. Daarin worden enerzijds de leerlingen herinnerd aan de evangelische wortels

¹ Dit artikel verscheen ook in het januari-februarinummer 2019 van het vernieuwde Pastoralia.

van de naastenliefde en wordt anderzijds ook ruimte geboden voor de levensbeschouwelijke diversiteit (zie kader voor een voorbeeld). Zo toont de school zich als een open, christelijke omgeving. Genreus en ambitieus!

Op zoek naar een visie

De uitdaging waarvoor het identiteitsteam zich geplaatst weet, is deze: hoe krijgen we het hele korps mee in het verhaal van de katholieke dialoogschool? Het team is zich in dit verband bewust van het belang van een breed gedragen visietekst voor de school. Die tekst kan dan dienen als referentiekader voor de schoolwerking op alle gebied: evaluatie van leerlingen, orde en tucht, aanwervingsbeleid...

Bij het uitwerken van deze visietekst wil het team vertrekken van de waarden en opvattingen die leven bij de collega's. De gedeelde waarden en visies toetsen zij dan aan visieteksten zoals die van katholieke dialoogschool. Of de visietekst van de Scholengemeenschap Katholiek Onderwijs Vilvoorde (KOV) waar onder andere staat: *“Naast de waarden die we delen vanuit de ‘drie godsdiensten van het boek’ (het jodendom met de Thora, christendom met de Bijbel en de islam met de Koran) ligt bij ons de nadruk op de bevrijdende boodschap van Christus.”*

Dialoogschool: geen vanzelfsprekendheid, wel een mooi perspectief

Bij personeelsleden moet de overtuiging groeien dat ‘katholiek’ en ‘christelijk’ een levensbeschouwelijke openheid impliceren. De aanwezigheid van ‘de ander’ is een opportuniteit om na te denken over de eigen identiteit. De ‘ander’ brengt ons – door de dialoog heen – dicht bij de Ander.

Voor de bezoeker van TechnOV valt meteen de hartelijke en open sfeer op. Leerlingen, mensen van het onthaal, directeurs, leerkrachten...: je bent er welkom. Dialoog is er geen hol begrip. Je voelt waartoe een katholieke dialoogschool kan inspireren: een blijde gemeenschap, waar christelijke identiteit spoort met de diversiteit die de school kenmerkt op alle gebied.

En God zag dat ‘TechnOV’ **tov** was.

© TechnOV

Een viering gekruid met Okan en Koran

Op 7 september startte de school met een bezinning voor alle leerlingen met als thema **'You've got talent'**. De inleidende tekst werd in diverse talen (Frans, Engels, Italiaans, Spaans) gebracht door leerlingen uit de OKAN-klas. Zo kreeg de taaldiversiteit de nodige aandacht en werden de leerlingen uitgenodigd om zich open te stellen voor 'de andere' in hun directe omgeving. In de viering kregen zij ideeën over wat een school kan zijn: *"Een school is de plaats waar jongeren hun talenten ontdekken en mogen ontplooiën, waar ze kunnen ontdekken wie en wat ze zelf zijn, waar ze mogen voelen dat ze kansen krijgen, telkens opnieuw, waar ze leren rekening te houden met de anderen en met zichzelf."*

Aansluitend bij het evangelie over de talenten gaven de leerkrachten deze boodschap mee: *"Er zitten hier voor ons zeker en vast geboren elektriciens, mekaneikers, houtbewerkers, lassers, engineers ... Ga samen met ons op zoek naar de manier waarop je het talent voor het vak dat je hebt gekozen verder kan ontwikkelen en zoek samen met ons uit hoe je niet alleen een vakbekwaam, maar ook een gelukkig mens kan worden."*

In die viering werden Koranverzen (Soera Al-Asr) gereciteerd die inhoudelijk aansloten bij het thema van de talenten. Hagere Ben El Fkih, moslima en leerkracht MAVO en Frans, becommentarieerde deze verzen: *"Goed zijn voor anderen', 'eerlijk zijn' en 'geduldig zijn': dat zijn talenten die iedereen kan ontwikkelen. Als je dat doet, zal je nooit verloren zijn. Wij hebben geen helden uit films nodig, maar jongens en meisjes die met hun talenten anderen en God gelukkig maken."*

Koranverzen in een christelijke viering: het is niet verwonderlijk dat dit bij sommige leerkrachten de wenkbrauwen deed fronsen. Toch is dat een mooie illustratie van wat katholieke dialoogschool beoogt: vertrekken van de eigen evangelische inspiratie en zich daarbij waardierend openstellen voor andere tradities.

Paul Vereecke, coördinator katholieke dialoogschool Mechelen-Brussel

Armoede op school. Ieder kind verdient gelijke kansen.

Hilde Vandenhoutte, directrice HHMI Evere

Hilde Vandenhoutte ging eind december 2018 met pensioen als directeur van het Heilig-Hart-van-Maria-instituut in Evere. In het kader van de campagne 2018 van Welzijnszorg schreef zij, op vraag van het tijdschrift Pastoralia, een artikel over armoede op school waarin ze een getuigenis bracht van hoe ze als leidinggevende van een Brusselse school omgaat met armoede op haar eigen school. We nemen het voor VONDeLing graag in een licht ingekorte versie over.

Als ik het project/de campagne 2018 van Welzijnszorg in de kijker zet, dan kun je de volgende info lezen: "1 op 5 loopt school in de buitenbaan". Wist je dat vandaag 500.000 kinderen onvoldoende onderwijskansen krijgen door armoede? Elke leerling heeft zijn eigen startpositie. Toch komen kansarm en kansrijk samen terecht op de schoolbanken. Voor kinderen in armoede is succesvol zijn op school niet altijd gemakkelijk. Kinderen en jongeren zijn onze toekomst. Zij maken de wereld van morgen, zij moeten kunnen dromen, leren en groeien. Uit elk kind het allerbeste halen moet de doelstelling zijn van het gehele onderwijs. De realiteit is vaak anders. Kinderen uit gezinnen in armoede hebben meer kans op slechtere schoolresultaten, op zittenblijven, op schoolmoeheid. Hebben

ze minder talent? Of moeten ze veel meer afstand afleggen dan kinderen in de binnenbaan? Laten we samen gaan voor gelijke kansen voor ieder kind.

En dan nog even het volgende:

Waarschijnlijk wist je niet dat 1 Belg op 7 in armoede leeft? 1.700.00 Belgen doen er alles aan om hun problemen zo goed mogelijk te verbergen. Als het over armoede gaat, hebben we immers nog steeds heel wat vooroordelen. Ze hebben het zelf gezocht, toch? Ze zijn liever lui dan moe? En zijn het geen moeilijke tijden voor iedereen? Samen Tegen Armoede gaat de uitdaging aan om die vooroordelen te doorbreken.

Als directeur van een Brusselse school wou ik ook graag die taboes doorbreken en heb ik een aantal nascholingen gevolgd bij de vzw SOS (Schulden Op School). Daar heb ik geleerd om op een menswaardige manier om te gaan met onbetaalde schoolrekeningen. Een aanpak die rekening houdt met het gezin en die maximaal bouwt aan gelijke onderwijskansen. Ik probeer dan hard te zijn voor wie niet wil betalen, maar zacht voor wie niet kan betalen.

Een kind mag nooit het slachtoffer worden van onbetaalde rekeningen. Ik geef een niet betaalde factuur steeds onder gesloten omslag mee en gericht aan de ouders. Ik neem telefonisch contact met hen op om een afbetalingssysteem voor te stellen. Dat vraagt wat tijd en persoonlijk engagement, maar het geeft wel resultaat. Maar armoede heeft niet altijd alleen met het financiële luik te maken. Kind & Gezin gebruikt zes verschillende pijlers om 'kansarmoede' bij kinderen te bepalen. De gezondheid van de gezinsleden, de huisvesting van het gezin, de opleiding en de arbeidssituatie van de ouders, het beschikbare maandinkomen van de ouders, en de mate waarin die ouders het kind stimuleren. Wanneer een kind slecht scoort op drie van de zes pijlers, kan het als 'kansarm' beschouwd worden. Het zijn ook wel vaak drie dezelfde factoren die een bepalende rol spelen. De tewerkstelling, het inkomen en het opleidingsniveau van de ouders komen als grootste factoren naar boven. Wij proberen de ouders en vooral de mama's aan te spreken om hen te begeleiden bij de opvoeding van hun kinderen. We proberen ze op een eenvoudige manier het nut van 'spelen met hun kind' uit te leggen. We leggen de nadruk op de moedertaal. Als de moedertaal goed zit, dan leren kinderen vanzelf onze schooltaal. De woordenschat wakkeren we aan door op een rustige manier te praten, pictogrammen te gebruiken en eenvoudige conversaties aan te gaan.

Armoede gaat ook verder dan geen boterhammen of een lege brooddoos meekrijgen. Er zijn bijvoorbeeld ook kinderen die in de winter geen warme kleren dragen. Een deel van de oplossing is het beter herkennen van de signalen van armoede. Wij zullen nooit de kinderen, maar altijd de ouders aanspreken, als we vermoeden dat een kind op de één of andere manier hulp nodig heeft. Wij hebben al gezorgd voor gratis drinkflessen

die ze, indien nodig, op school met leidingwater kunnen vullen. Wij nemen ook alle leerlingen mee op uitstap of meerdaagse uitstappen. Maar we zorgen ervoor dat ouders altijd een klein deeltje betalen voor de verschillende activiteiten. We leggen dan de nadruk op hun verantwoordelijkheid en engagement. We stimuleren de ouders om een gratis MOBIB-kaart aan te schaffen voor hun kind om binnen Brussel op uitstap te kunnen gaan.

Tal van scholen (zoals hierboven het Heilig-Hart & College Halle) hingen het spandoek van de actie Welzijnzorg op.

Ik streef naar een goed contact tussen ouders en school om op een positieve manier samen te bouwen aan een goede opvoeding van kinderen. Samen staan we sterk. Bovendien zorgen we ervoor dat het schoolteam steeds een goed zicht heeft op de thuissituatie van de leerlingen. Zo kunnen we samen beter inspelen op de individuele noden. Als school hebben we een maatschappelijke taak en blijven we streven naar gelijke kansen voor elk kind in onze school en in deze maatschappij. Als directeur en leerkracht maken wij mee het verschil! Ik blijf er bij dat wij alle kinderen het zelfvertrouwen kunnen geven dat ze verdienen.

Ik streef naar een goed contact tussen ouders en school om op een positieve manier samen te bouwen aan een goede opvoeding van kinderen. Samen staan we sterk. Bovendien zorgen we ervoor dat het schoolteam steeds een goed zicht heeft op de thuissituatie van de leerlingen. Zo kunnen we samen beter inspelen op de individuele noden. Als school hebben we een maatschappelijke taak en blijven we streven naar gelijke kansen voor elk kind in onze school en in deze maatschappij. Als directeur en leerkracht maken wij mee het verschil! Ik blijf er bij dat wij alle kinderen het zelfvertrouwen kunnen geven dat ze verdienen.

schappij. Als directeur en leerkracht maken wij mee het verschil! Ik blijf er bij dat wij alle kinderen het zelfvertrouwen kunnen geven dat ze verdienen.

De Ham is TOP

Inhuldiging nieuwe vleugel en speelplaats op 14 december 2018

Op vrijdag 14 december 2018 huldigden leerlingen van de Basisschool O.L.V. van de Ham Mechelen, officieel hun gloednieuwe vleugel en speelplaats in, met een speelse flashmobdans en kersthappening.

De nood aan deze nieuwe lokalen én de grote nieuwe speelplaats was groot. Het oude gebouw was meer dan veertig jaar oud en niet meer geschikt om te renoveren. De inrichting en architectuur van de nieuwe vleugel met 11 ruime klaslokalen (onderling met elkaar verbonden) en sanitair blok, is volledig aangepast aan het nieuwe pedagogische project van de school: TEAM- en co-teaching. Team-teaching

Tekst en foto: Ingeborg De Cooman, directeur Communicatie vzw KITOS.

en klasdoorbrekend werken, werd eerst in de kleuterschool volledig doorgevoerd en geleidelijk aan experimenteert ook de lagere school ermee. Het zorgt ervoor dat de kleuters en leerlingen zich beter en zelfstandiger kunnen ontwikkelen en dat het welbevinden van de leraren verhoogt. Zij werken meer ervaringsgericht en bieden nog meer differentiatie op maat aan. Elke kleuter krijgt zo meer uitdaging en kan zijn talent ontdekken met andere leraren in andere spelmogelijkheden.

Met deze nieuwbouw voor team-teaching kan de school meer investeren in de ontwikkeling van het inzicht, de kennis, vaardigheden en attitudes die leerlingen nodig hebben om zelfredzaam en gelukkig te functioneren in de hen omringende wereld, de wereld van ZILL, Zin in leren! Zin in leven!

Wendy Van Landeghem

Personalia

Welkom

Aan **Wendy Van Landeghem**, de nieuwe medewerkster van de administratieve pool van het Vicariaat Onderwijs in Mechelen. Zij volgt Krista Voet op, die nu werkzaam is als management assistent in het Diocesaan Pastoraal Centrum Mechelen.

Afscheid

Twee leden van de Pedagogische Begeleidingsdienst regio Mechelen-Brussel slaagden in het inspecteursexamen: **Johan De Bleser**, begeleider basisonderwijs in Brussel en **Goedele Vergauwen**, begeleider secundair onderwijs. Zij gaan vanaf 1 januari 2019 door het leven als inspecteur. Wij wensen hen van harte proficiat en veel succes in hun nieuwe uitdaging.

Goedele Vergauwen

Johan De Bleser

Ontbijtgesprek met kardinaal

Voor het tweede jaar op rij organiseerde het Vicariaat Onderwijs een ontbijtgesprek met kardinaal Jozef De Kesel. Op 12 december 2018 mocht het bijna voltallige personeelsteam van het Vicariaat in gesprek treden met de kardinaal bij een ontbijt in het diocesaan Pastoraal Centrum. In een informele sfeer informeerde Jozef De Kesel naar de situatie in het onderwijs in het aartsbisdom.

Kerstviering DPC Mechelen

Op 19 december 2018 organiseerde het Vicariaat Vlaams-Brabant-Mechelen een kerstevocatie voor de medegebruikers en –bewoners van het Diocesaan Pastoraal Centrum. Met beelden, kerstliederen en inspirerende teksten brachten Christel Decap en haar zoon Timothy en medewerkers van het vicariaat ons helemaal in de kerstsfeer.

Ter afsluiting trakteerde het DPC ons op wat soep, een drankje en een stukje taart.